

Od elegije do koncerta - Krešimir Baranović

Medvidović, Ante

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Music Academy / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:057623>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-15**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

VII. ODSJEK

ANTE MEDVIDOVIĆ

**OD ELEGIJE DO KONCERTA - KREŠIMIR
BARANOVIĆ**

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

VII. ODSJEK

OD ELEGIJE DO KONCERTA – KREŠIMIR
BARANOVIĆ

DIPLOMSKI RAD

Mentor: izv. prof. art. Boštjan Lipovšek

Student: Ante Medvidović

Ak. god. 2018./2019.

ZAGREB, 2019.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

izv. prof. art. Boštjan Lipovšek

Potpis

U Zagrebu 1.listopada 2019.

Diplomski rad obranjen _____

POVJERENSTVO:

1. _____
2. _____
3. _____

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU KNJIŽNICI MUZIČKE AKADEMIJE

Zahvaljujem profesorima Boštjanu Lipovšku, Bánku Harkayu i Ivanu Batošu za pomoć oko diplomskog rada te za sve savjete i znanje koje su mi prenosili tijekom studija.

Sažetak

Rad obuhvaća životopis skladatelja i dirigenta Krešimira Baranovića te osvrt na njegov opus. Proučavat će se zanimljivosti vezane za život skladatelja i povijest nastanka koncerta za rog i orkestar. Rad sadrži životopis poznatog hrvatskog hornista Prerada Detičeka koji je imao značajan utjecaj na nastanak koncerta za rog i orkestar u Es-duru. Proučavati će se harmonija, glazbeni oblik, motivi i fraze iz spomenutog djela. Glazbena analiza djela biti će primarna točka u ovom radu.

Ključne riječi: Krešimir Baranović, Prerad Detiček, elegija, koncert, rog

Abstract

This thesis involves biographie of composer and conductor Krešimir Baranović and brief review of his opus. Thesis will study interesting facts about composer's life, and history occurrence of concerto for horn and orchestra. The paper contains a biography of the famous Croatian horn player Prerad Deticek which had a certain influence on the creation of the work. *Concerto for horn and orchestra in E flat-major* will be analyzed, specificcally, the thought of the harmony, musical form, motive, phrase.

Key Words: Kresimir Baranovic, Prerad Deticek, elegy, concert, horn

Sadržaj

1. UVOD	1
2. POJAVA ROGA U HRVATSKOJ LITERURI I NA GLAZBENOJ SCENI	2
3. KREŠIMIR BARANOVIĆ	3
3.1. Životopis	3
3.2. Opus	5
3.3. Zanimljivosti iz života K. Baranovića	7
4. ELEGIJA KREŠIMIRA BARANOVIĆA	8
4.1. OD ELEGIJE DO KONCERTA	9
5. PRERAD DETIČEK	10
5.1. Biografija	10
5.2. Utjecaj na nastanak djela za rog hrvatskih skladatelja	11
5.3. Popis djela nastala na poticaj Prerada Detičeka	12
6. KONCERT ZA ROG I ORKESTAR U Es-duru	13
6.1. I. stavak: <i>Allegro</i>	13
6.2. II. stavak: Elegija, <i>Andante sostenuto</i>	24
6.3. III. stavak: <i>Allegro vivo</i>	27
7. ZAKLJUČAK	36
LITERATURA	37
POPIS SLIKA	37
POPIS NOTNIH PRIMJERA	37

1. UVOD

Diplomski rad sadrži detaljnu biografiju hrvatskog skladatelja i dirigenta Krešimira Baranovića te osvrt na njegov opus i stvaralaštvo. Istražit će se povijesni nastanak *Elegije*, prvobitno jednostavačnog djela Krešimira Baranovića, te njegov *Koncert za rog i orkestar u Es-duru* u kojem *Elegiju* koristi kao drugi stavak. Djelo će se detaljno analizirati, s naglaskom na analizu glazbenog oblika, harmoniju, motive i fraze. Rad sadrži i biografiju hrvatskog hornista Prerada Detičeka koji je imao značajan utjecaj na nastanak spomenutog djela. Koncert za rog i orkestar jedno je od rijetkih djela hrvatskih skladatelja koja su pisana za rog. Detaljnija analiza djela može poslužiti kao vrlo korisna za sviranje i interpretaciju samog djela, ali i za opću kulturu svakog hrvatskog hornista.

2. POJAVA ROGA U HRVATSKOJ LITERURI I NA GLAZBENOJ SCENI

U hrvatskoj glazbenoj kulturi rog je prisutan oko dva i pol stoljeća. Pojavio se jedva zamjetno, pomalo periferno, kao orkestralni instrument u pretklasičnim simfonijama hrvatskog skladatelja Luke Sorkočevića (1734 – 1789). U istoj toj funkciji će se početi pojavljivati i u djelima naših skladatelja od tridesetih godina 19. stoljeća. S druge strane, od kasnih dvadesetih godina toga stoljeća rog se povremeno oglašavao s koncertnih podija u skladbama stranih kompozitora. Prvi primjer je u komornim djelima: Beethovenov *Septet u Es-duru op.20* koji je praizveden 18. travnja 1827. godine i *Kvintet u Es-duru op.16* praizveden 13.ožujka 1901. godine, te Brahmsov *Trio op. 40* praizveden 11.ožujka 1910.godine. Drugi primjer se odnosi na pojavu izvođenja nekog solističkog stavka (poput odlomaka iz opera priređenih za rog) i na korištenje roga kao orkestralnog instrumenta u operama, simfonijskim i koncertantnim skladbama. Primjer toga može se naći u uvertiri Weberove opere *Strijelac vilenjak* koju je i zagrebačka publika imala priliku čuti 21. studenog 1858.godine. Rogu je istaknutiju ulogu dao i Ivan pl. Zajc u skladbi *Adagio-Allegretto-Allegro* za trublju, tri klarineta, kontrafagot.

Temelj stvaralaštva za rog solo postavljen je početkom dvadesetog stoljeća kada je 1905. godine napisana prva skladba te vrste: *Uspomena* za violončelo i klavir koju je skladatelj F. Lhotka preradio za rog i klavir. 1926. godine, skladana je *Mala suita* za četiri roga M. Pozajića. Godine 1949. F. Lhotka je dovršio *Pastorale i scherzo* za duhački kvintet u kojem uz ostale instrumente rog sudjeluje ravnopravno. Sljedeće godine K. Baranović napisao je djelo: *Elegija za rog i klavir* koju kasnije orkestrira te tako ona postaje drugi stavak *Koncerta za rog i orkestar u Es-duru*. Nadalje, K. Odak napisao je 1963. godine dvije skladbe za rog i klavir: *Andante cantabile* i *Rondo op.74*. Hrvatski skladatelji u tom razdoblju i godinama kasnije pokazivali su zanimanje za rog, obogativši tako domaću literaturu djelima od velike vrijednosti i značaja.

3. KREŠIMIR BARANOVIĆ

3.1. Životopis

Krešimir Baranović (Šibenik, 25. lipnja 1894. - Beograd, 17. studenoga 1975.), bio je hrvatski skladatelj i dirigent. Od 1908. do 1912. godine školovao se u Zagrebu. Pohađao je privatnu nastavu kod Dragutina Carla Kaisera, sate klavira i teoretske predmete. Također, bio je učenik škole Hrvatskoga glazbenog zavoda u kojoj je pohađao sate roga kod Frana Lhotke. Godine 1912. odlazi u Beč gdje studira teoretske predmete i rog. No, dvije godine kasnije prekida studije te postaje hornista orkestra Opere u Zagrebu, a ubrzo i korepetitor. Studij kompozicije u Berlinu upisuje 1921. godine.

Od 1915. – 1943. godine bio je dirigent Opere HNK-a u Zagrebu, a jedanaest godina je paralelno bio i ravnatelj Opere. Smatra se to jednim od najuspješnijih razdoblja Opere HNK-a u Zagrebu. U sezoni 1927./28. djelovao je kao dirigent pri baletnoj trupi A. Pavlove na njezinoj europskoj turneji po Njemačkoj, Švicarskoj, Italiji i Nizozemskoj. Bio je i dugogodišnji dirigent zbora Lisinski. Jedan kraći period bio je dirigent radijskog orkestra u Bratislavi, a 1945. godine imenovan je direktorom tamošnje Opere. Od 1946. – 1964. godine radio je kao profesor dirigiranja i orkestracije na Muzičkoj akademiji u Beogradu. Nekoliko godina kasnije bio je i dirigent i direktor Beogradske filharmonije.

Autentičnost izraza Krešimir Baranović proizlazi iz folklora Hrvatskoga zagorja, što predstavlja temelj umjetničke transformacije stravinskijevih razmjera. To je vidljivo u njegovim značajnim djelima, kao što su balet *Licitarsko srce* iz 1924. godine, vokalni ciklus *Z mojih bregov* napisan na stihove F. Galovića 1927. godine te komična opera *Striženo košeno* iz 1932. godine. Poznat je kao skladatelj posebna smisla za humor, čak i grubu grotesku što je vidljivo u baletu *Ibrek z nosom* napisanom 1935. godine. Osim što je posjedovao smisao za humor pri skladanju, bio je i vrhunski instrumentator izrazita osjećaja za ritamsku strukturu. Baranovićevog glazbenom opusu pripadaju još baleti: *Cvijeće male Ide* iz 1925. godine, *Kineska priča* iz 1953. godine te opera *Nevjesta od Cetingrada* koja je nastala 1942. godine. Među njegovim solo popijevkama osobit značaj ima popijevka *Crn-bel* na stihove F. Galovića. Ističu se i dva ciklusa za glas i orkestar: *Moj grad* i *Iz osame* napisane 1943./1944. godine. Komornu glazbu Baranović nije previše pisao, no ističe se *Gudački kvartet* napisan 1924. godine, kojeg je 1951. godine preradio u *Sinfoniettu* za gudački orkestar. Na povijesnom koncertu Mladih hrvatskih skladatelja 1916. godine u Zagrebu sudjelovao je

Koncertnom predigrom za orkestar. Važnija su i orkestralna djela: *Simfonijski scherzo* (1921), *Poème balkanique* (1926), *Sinfonietta u Es-duru* (1939) i *Pjesma guslara* (1943).

Baranović je znatno obogatio reproduktivnu praksu, kao simfonijski a posebno kao operni dirigent. Godine 1918. premijerno je u Hrvatskoj dirigirao operu *Boris Godunov* Modesta Petroviča Musorgskog te operu *Katarina Izmajlova* Dmitrija Šostakoviča. Posebnu je pažnju pridavao praizvedbama značajnih glazbeno-scenskih djela hrvatskih skladatelja. Objavljivao je kritike, prikaze i polemike u listovima: *Teater* (1922. i 1923. godine), *Riječ* (1930. godine), *Novo doba* (1933. godine), *Jutarnji list* (1935 i 1940. godine), *Hrvatski dnevnik* (1938 i 1941. godine), *Muzičar* (1938. godine), *Zagrebački list* (1938. i 1939. godine), *Morgenblatt* (1940. godine), *Europa Service* (1941. godine), *Hrvatski list* (Osijek 1941. godine), *Sarajevski novi list* (1941. godine), *Politika* (1964. godine) i dr.

U hrvatskoj glazbenoj historiografiji Baranovića se uglavnom svrstava pod skladatelje nacionalnoga smjera. Ne može se osporavati njegova načelna pripadnost tomu smjeru, no treba istaknuti i njegov jedinstveni odnos prema folklornoj građi. Poznato je da mu je glazbeni uzor bio ruski skladatelj Igor Stravinski, naročito njegova "ruska faza". Kao što se ističe i u hrvatskoj enciklopediji, „u duhu svojevrsnoga slavenskog ekspresionizma, prepoznatljiva u djelima L. Janáčka i ruskih majstora XIX. st., Baranović je bolje od ijednoga hrvatskog skladatelja svojega doba uspio nadići raskorak između nacionalnoga i univerzalnoga, prisutan u hrvatskoj glazbi između dvaju svjetskih ratova.”¹ Krešimir Baranović nagrađen je „Oktobarskom nagradom“ grada Beograda za kantatu *Goran* 1960. godine i „Sedmojulskom nagradom“ za životno djelo 1962. godine.

¹ Preuzeto s internetske stranice *Hrvatske enciklopedije*, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=5818>, pristup 13. 7. 2019.

Slika 1 – Krešimir Baranović

3.2. Opus

Vokalne skladbe:

- *Z mojih bregov* (Fran Galović) za bariton i orkestar (1927)
- *Moj grad* (Vinko Nikolić) za glas i orkestar (1943)
- *Iz osame* (Krešimir Baranović) za glas i orkestar (1944)
- *Pan* (Miroslav Krleža), simfonijska pjesma za recitatora, soliste, mješoviti zbor i orkestar (1957)
- *Goran* (Ivan Goran Kovačić), kantata za recitatora, soliste i orkestar (1960)
- *Oblaci* (Dobrica Cesarić) za mezosopran i orkestar (1963)
- *Šume, šume* (više hrvatskih pjesnika), kantata za mješoviti zbor i orkestar (1967)
- *Na moru* (Gustav Krklec) za bariton i orkestar (1973)

Scenske skladbe:

- *Licitarsko srce* (Krešimir Baranović), balet (1924, Zagreb)
- *Cvijeće male Ide* (Margareta Froman, prema Hansu Christianu Andersenu), balet (1925, Zagreb)
- *Striženo-košeno* (Gustav Krklec), komična opera (1932, Zagreb)

- *Imbrek z nosom* (Krešimir Baranović), balet (1935, Zagreb)
- *Nevjesta od Cetinjgrada* (Marko Fotez, prema Turci idu Augusta Šenoe), komična opera (1942; 1951, Beograd)
- *Kineska priča* (Dimitrije Parlić, prema Der Kreidekreis Klabunda), balet (1955., Beograd)
- scenske glazbe za *Tirena* (Marin Držić), *Dundo Maroje* (Marin Držić), *Antigona* (Sophokles) i *Henri IV.* (Shakespeare)

Instrumentalne skladbe:

- *koncertna uvertira* (1916)
- *simfonijski scherzo* (1921)
- *Svatovac* za orkestar (1922)
- *gudački kvartet* (1924)
- *Poème balkanique* za orkestar (1926)
- *suita iz baleta Licitarsko srce* za orkestar (1927)
- *sinfonietta u Es Duru* (1939)
- *Pjesma guslara*, rapsodija za orkestar (1945)
- *sinfonieta za gudački orkestar* (1952., obrađena za gudački kvartet 1924. godine)
- *koncert za rog i orkestar* (1973)

3.3. Zanimljivost iz života K. Baranovića

Stekavši status priznatog dirigenta, Baranović je pozvan na Praško proljeće kako bi dirigirao Češkom filharmonijom. Za taj projekt dobio je svega tri pokusa. Nakon prve probe piše svom dugogodišnjem prijatelju i suradniku iz opere, Branku Gavelli:

„Dragi Branko, ja sam očajan. Dobio sam tri pokusa s Češkom filharmonijom, održao sam jedan i sad ne znam što ću raditi na drugom i na trećem, jer mi orkestar već na tom prvom pokusu odsvirao sve što sam do njega tražio. Shvatio sam zapravo da sam svoj cijeli život proveo kao dirigent koji uopće nije došao u situaciju da bude suočen s pravim pitanjima interpretacije. Jer cijeli sam život samo tražio točan tempo i točnu intonaciju, a ako sam uz to još uspio napraviti dinamiku i izvući nekoliko temeljnih fraza, onda je to za mene i za našu sredinu bio vrhunski uspjeh. A ovi su ljudi na svaki moj pokret već kod prvog čitanja, ne samo točno svirali, nego i reagirali na dinamiku, agogiku, na apsolutno sve moje zahtjeve.”²

Ovdje je zanimljiv način na koji je prikazana razlika između tadašnjih orkestara kojima je dirigirao. Na temelju njegova pisma upućena prijatelju može se zaključiti kako je u to vrijeme kvaliteta orkestralnog sviranja u našim područjima bila znatno lošija od orkestara u Češkoj. Mislim da se njegovo pismo može shvatiti i kao kritika pristupa orkestralnih glazbenika sviranju u to vrijeme u Hrvatskoj, poput individualne pripreme za orkestralne probe, reagiranje na probama i zahtjeve dirigenta.

² Perić Kempf 2009:275-276

4. ELEGIJA KREŠIMIRA BARANOVIĆA

Kao što je već i spomenuto, Baranovićevo koncertu za rog i orkestar prethodi *Elegija za rog i klavir* napisana 1950. godine. Prvotno je nastala kao samostalna skladba koju je kasnije skladatelj orkestrirao i umetnuo kao drugi stavak koncerta. U tom slučaju može se zaključiti da je *Elegija* jezgra i/ili baza cijelog koncerta iz koje su potom preuzeti motivi za ostale stavke. Drugi stavak pisan u as-molu jednostavna je dvodijelna pjesma, na koju se neposredno nadovezuje *Allegro*. Kroz cijelu *Elegiju*, posebno u drugoj temi čuju se motivi pučke popijevke te folklorni prizvuk koji je postignut harmonijskim progresijama i korištenjem triolskih ritamskih figura. Također, „zanimljiva je studija povremenih ritmičkih ubrzanja i usporavanja što – podjednako u bržem ili sporijem dijelu – oživljuju i snaže stamenu melodiju u rogu. Upornost jednoga od takvih poticaja daje osobit značaj glavnome motivu skladbe”.³

³ Preuzeto iz teksta Dubravka Detonija koji je dio programske knjižice CD-a Prerada Detičeka, *Minijature za rog*, 2010.

4.1. OD ELEGIJE DO KONCERTA

Nakon uspješne ruske turneje, ugledni hrvatski violinist i skladatelj Stjepan Šulek dobio je zamolbu od tada vrlo poznatog hrvatskog hornista Prerada Detičeka, da napiše *Koncert za rog i orkestar*. Potom je Šulek taj prijedlog proslijedio Baranoviću. U to vrijeme Baranović je u svom opusu imao napisano jednostavačno djelo za rog i orkestar, *Elegiju* iz 1950. Dvadeset i jednu godinu kasnije napisao je prvi i treći stavak, umetnuo *Elegiju* na mjesto drugog stavka te na taj način dobio trostavačni *Koncert za rog i orkestar u Es-duru*. Koncert je praizveden 25. travnja 1973. godine. Mirjana Veselinović vrlo slikovito opisuje stvaranje ovog djela:

"Baranović je do svoje smrti (1975) živio naizmjenično u Beogradu i u malom dalmatinskom selu Tribunj kao intenzivno prisutan stvaralac. S jedne strane okupirali su ga motivi iz NOB-a (*kantate Šume, šuma, Kompartijo, Mirisavo cvijeće, I raslo je korijenje, U ime domovine*), a s druge strane želja da se na određen način vrati početku. Napisao je Koncert za rog i orkestar, delo koje ima i značenje sećanja na njegove prve korake u svetu muzike i koje je izraz ljubavi i poštovanja prema onima koji su mu u tome pomogli: prema roditeljskom domu, prema Šibeniku, prema prvim profesorima."⁴

⁴ Veselinović 1979:11.

5. PRERAD DETIČEK

5.1. Biografija

Prerad Detiček rođen je 13. listopada 1931. godine u Zagrebu. Diplomirao je hornu na akademiji u Zagrebu u klasi prof. Dragana Gürtla. Od 1961. – 1962. godine usavršavao se na *Conservatoire National Supérieur* u Parizu u klasi prof. Jeana Devémya i Luciena Théveta. Svirao je u raznim orkestrima kao što su: Zagrebačka filharmonija, Simfonijski orkestar Hrvatske radio-televizije, Orkestar zagrebačke opere, Komorni orkestar HRT, Orkestar jugoslavenske radiodifuzije. Kao solist i komorni glazbenik gostovao je u većini europskih zemalja i SAD-u. Dugi niz godina bio je član Zagrebačkog duhačkog kvinteta.

Gostovao je na svim festivalima klasične glazbe u bivšoj Jugoslaviji te na mnogim festivalima u inozemstvu (Ljubljana, Beograd, Graz, Linz, Varšava, Amsterdam i dr.). Dobitnik je dviju nagrada Milka Trnina (1973. i 1975. godine), dviju Nagrada Grada Zagreba (1976. i 2002. godine). Dobitnik je i nagrade za najbolju interpretaciju na Festivalu JRT-a u Ohridu, Medalje Bedrich Smetana (1976) Nagrade Muzičke omladine (1979), Nagrade Vladimir Nazor za životno djelo (2015). Nositelj je odličja Reda Danice Hrvatske s likom Marka Marulića za izniman doprinos u kulturi, kojim ga je odlikovao Predsjednik Republike Hrvatske.

Dugi niz godina djelovao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu kao pedagog. Imao je dva mandata kao prodekan i dekan, a kasnije je postao *professor emeritus*. Predavao je i na Muzičkoj akademiji u Sarajevu te je držao majstorske tečajeve u Grožnjanu i Dubrovniku. Odgojio je generaciju izvrsnih glazbenika koji su osvajali mnogobrojne nagrade, među kojima je najpoznatiji hornist Radovan Vlatković.

Snimio je i prvu LP-ploču u bivšoj Jugoslaviji koja je bila posvećena rogu kao solističkom instrumentu. Također, snimio je i cijelu klasičnu literaturu za rog, uključujući i literaturu za puhački kvintet, te šest CD-a: „Minijature za rog hrvatskih skladatelja“, „Antologija glazbe za rog hrvatskih skladatelja“, „Rog u svijetu glazbe“, „Koncerti za rog hrvatskih skladatelja“, „Mozart - Brahms, Rog razni autori“. Detiček je bio prvi diplomant roga u povijesti Muzičke akademije u Zagrebu te prvi hornist koji je priređivao recitale i solističke koncerte uz orkestar. Zaslužan je za značajan razvoj roga kao solističkog instrumenta u Hrvatskoj. Bio je počasni

član i predsjednik Hrvatskoga društva glazbenih umjetnika te član Međunarodne udruge hornista.

Slika 2 – Prerad Detiček

5.2. Utjecaj na nastanak djela za rog hrvatskih skladatelja

Kao vrstan solist i virtuoz, Prerad Detiček neprestano je poticao suvremene hrvatske skladatelje na stvaranje nove hornističke literature. Bitno je istaknuti da je na njegov poticaj nastao značajan broj skladbi za rog, kojih je u to vrijeme bilo samo nekoliko. Zahvaljujući tome danas je sačuvan niz reprezentativnih opusa posvećenih ovome glazbeniku koji ih je prouzveo i kasnije objavio na diskografskim izdanjima.

Posebno treba istaknuti da su na njegov poticaj pisali Stjepan Šulek, Igor Kuljerić, Bruno Bjelinski, Krešimir Baranović i Miroslav Miletić. Nekoliko značajnih komornih skladbi umjetniku su posvetili i Fran Lhotka, Rudolf Matz, Adalbert Marković, Boris Papandopulo, Emil Cosetto i Anđelko Klobučar koji je napisao četiri skladbe. Prerad Detiček svojim je pionirskim umjetničkim djelovanjem i značajnim utjecajem na stvaralaštvo hrvatske glazbe za rog dao nemjerljiv prilog hrvatskoj glazbenoj kulturi ovoga i prošlog stojeća.

5.3. Popis djela nastala na poticaj Prerada Detičeka

- ADALBERT MARKOVIČ- *Cantus za rog i gudače*
- ANĐELKO KLOBUČAR- *Sonata za rog i orgulje*
- ANĐELKO KLOBUČAR- *Canzona za rog i orgulje*
- ANĐELKO KLOBUČAR- *Stavak za rog i gudački kvartet*
- ANĐELKO KLOBUČAR- *Diptih za rog i orgulje*
- ANĐELKO KLOBUČAR- *Minijatura*
- BORIS PAPANDOPULO- *Preludiji za rog i orgulje*
- BORIS PAPANDOPULO- *Legenda za rog i harfu*
- BRUNO BJELINSKI- *Concertino za rog, gudače i udaraljke*
- BRUNO BJELINSKI- *Sonatina za rog i klavir*
- BRUNO BJELINSKI- *Tri mušketira za tercet rogova*
- EMIL COSSETTO- *Aria e Minuetto za rog i gudače*
- IGOR KULJERIĆ- *Koncert za rog i orkestar*
- KREŠIMIR BARANOVIĆ- *Koncert za rog i orkestar*
- MIROSLAV MILETIĆ- *Koncert za rog i gudače*
- MIROSLAV MILETIĆ- *Tri scherza za rog i violinu*
- MIROSLAV MILETIĆ- *Monolog za rog i klavir*
- NIKŠA NJIRIĆ- *Studije za rog, klarinet i gudački kvartet*
- PAVLE DEŠPALJ- *Svečana parada za ansambl rogova i orkestar*
- PAVLE DEŠPALJ- *Varijacije na poznatu temu*
- RUDOLF MATZ- *Sedam skica za rog i klavir*
- STJEPAN ŠULEK- *Koncert za rog i orkestar*

6. KONCERT ZA ROG I ORKESTAR U Es-duru

6.1. I. stavak: *Allegro*

Prvi stavak *Allegro* sonatnog je oblika i tonalitet je Es-dur. Koncert započinje motivom u timpanima (motiv a1) koji se u drugom i trećem taktu ritamski varira. Prva varijanta (motiv a2) je u osminskom pulsu, a druga (motiv a3) u triolskom. To je prikaz akceleracije gradnje motiva koja stvara osjećaj napetosti. U motivima se koristi interval kvarte koji je karakterističan i često korišten u dionicama roga. U četvrtom taktu je nastup velike rečenice koju iznosi rog uz pratnju timpana. Skladatelj koristi motive a1 i a3.

I.

UVOD
Allegro (♩ = 100-112)

Corno in Mb

Piano

f

fp

Timp. a1

a2

a3

a1

Vni a1

Vie, Vc.

Notni primjer 1

Nakon nastupa roga, malu rečenicu iznosi orkestar sa motivima a1 i a3. U taktu četrnaest pojavljuje se motiv a1 u silaznom obliku u dionici violončela i kontrabasa.

The image shows two systems of musical notation. The first system, starting at measure 6, includes a horn part with a melodic line of eighth-note triplets marked 'a3' and a violin part with a melodic line marked 'a1'. The second system, starting at measure 11, features a horn part with eighth-note triplets marked 'a3' and a piano accompaniment with a rhythmic pattern. Handwritten annotations in pink include '1. tema' and 'Es-dur'.

Notni primjer 2

U broju dva (t.15) završava uvod koji ukupno traje četrnaest taktova. Motivi koji se koriste u uvodnom dijelu naznačuju svečani dojam, moglo bi se reći da dionica roga ima ulogu fanfara. Iz uvodnog materijala razviti će se lajtmotivi koji će povezati koncert u cjelinu.

Prva tema započinje u broju 2 (t.15), iznosi ju rog u četiri takta i u devetnaestom taktu javlja se motiv a1 nakon kojeg se taj motiv pojavljuje u dionicama puhača kao odgovor rogu. Na taj način prikazan je razgovor roga i orkestra. Najprije se izmjenjuje motiv a1, zatim motiv a2 nakon kojeg u triolama rog vodi melodijsku liniju do vrhunca u kojem orkestar donosi nastup prve teme. Koriste se materijali iz uvoda. Za vrijeme iznošenje prve teme u dionici roga, orkestralna pratnja je u osminskom pulsu.

11 [2] 1. tema

a3

Es-dur

1.1 inverzija

Vc., Cb.

16 a1

Cl., Fg, A

Vle

20 [3] a2 a3 a4

H., Ob., Cl.

Fig., Vc., Cb.

Timp.

25 [4] 1. tema

Vle

Vc.

Notni primjer 3

U broju 4 (t.26) orkestar iznosi prvu temu. Most i provedbeni dio prve teme započinje u broju 5 (t.31) i sastoje se od dvije velike rečenice. U prvoj rečenici rog iznosi melodijsku liniju u triolskim ritamskim figurama nakon čega drveni puhači iznose tu istu melodiju. Dok drveni puhači sviraju melodiju, rog svira pratnju koju je orkestar svirao u prethodnoj rečenici.

29 *rall. un poco* **5** *most* *a tempo*

31

36 *rall. un poco* *a tempo*

ff *p* *temu istu kao što je izvođio rog sad iznosi orkestar*

rall. un poco *a tempo*

40

6 *1. tema* *ravnopravnost roga i orkestra*

Notni primjer 4

Ponovno se pojavljuje prva tema u broju 6 (t.45). Temu iznosi rog uz razrađenu i kompleksniju pratnju orkestra. Dionice su ovdje ravnopravne, za razliku od prošlog nastupa tema gdje su se izmjenjivali. U taktu četrdeset i devet započinje most u kojem se postepeno osjeti smirenje i promjena karaktera, sve do broja osam.

6 1. tema ravnopravnost roga i orkestra

Vai I
Vlc
Vc., Cb.

48

Cor.

52

Fl., Ob., Cl.
Tr.
Vlc, Vc., Cb.

56

rall. - - -

postepeno smirenje

rall. - - -

Archi
Timp.

priprema novog materijala

62

Un poco meno mosso

Ges-dur

Un poco meno mosso

Cl.

najava 2. teme

Cor.

mp dolce

uvod

Notni primjer 5

U broju osam prva dva takta su uvod nakon čega klarinet u maloj rečenici najavljuje drugu temu. Tonalitet je Ges-dur. Druga tema javlja se u dionici roga u broju devet (t.68) i po obliku je velika rečenica sastavljena od četiri dvotakta.

The image displays a musical score for a piece in G major, marked "Un poco meno mosso". The score is divided into two systems. The first system (measures 1-4) includes a piano introduction ("Uvod") for the Cor Anglais (Cot.) and a clarinet ("cl.") part. The piano part features a rhythmic pattern of eighth-note triplets. The second system (measures 66-77) is marked with a box containing the number "9" and the label "2. tema". It features a horn ("Vni I") part and a piano accompaniment. The piano part continues with the triplet pattern. The score concludes with a box containing the number "10" and the label "zaključak 2. teme" (conclusion of the 2nd theme), featuring a forte ("f") horn part and a piano accompaniment.

Notni primjer 6

Slijedi zaključak druge teme u orkestru koja uz most dovodi do provedbe. U broju jedanaest (t.90) skladatelj koristi materijal iz uvoda, motive a1, a2 i a3, elemente prve i druge teme. Kao što je i karakteristično za provedbu, koriste se razne modulacije (f-mol, as-mol, es-mol, des-mol, ces-mol i dr.)

90 [11] Tempo I

Tempo I

fp

Vc., Cb., Arpa

Timp.

a1

93

fp

Ob., Cl. Cor.

Fg., Vc., Cb. mf cresc.

f

mf

12 materijal 1. teme

f-mol

a2

Tr.

Vla. Vr.

99

mf

as-mol

mp

glava 1. teme

es-mol

103 [13]

f

mp

des-mol

ces-mol

glava 2. teme

Fl.

Cl. basso

p

107

mp

mf

glava 2. teme

Ob.

Cor.

Fl.

Ob.

Vni I

p

Notni primjer 8

U taktu prije broja petnaest vidljiv je motiv a1 iz uvoda, ovaj put u silaznom obliku - inverziji, što nagovještava povratak na početak, tj. reprizu. U broju petnaest nastupa repriza, prva tema u Es-duru. Doslovno je ponovljena dionica roga, nakon čega orkestar preuzima temu koja se varira i modulira. Prvo je nastup teme kratak uklon u G-dur, zatim h-mol.

120 **15** REPRIZA | 1. tema

f

Es-dur

125

fp *f*

Fl., Ob., Cl.

f *fp*

Timp.

fp

129

fp *f*

Fig., Vc., Ch.

fp *f*

Timp.

Vni

133 **16**

f

1. tema u orkestru

137

f *mf* *f*

rall. un poco *a tempo*

rall. un poco *a tempo*

ffz *p*

Vlc. Vc.

17 fraza se iznosi jednom u dionici roga

Nakon iznošenja prve teme slijedi most u broju sedamnaest (t.140) koji se ovaj put ne ponavlja kao u ekspoziciji. Iznosi ga samo rog (u ekspoziciji je prvo temu imao rog nakon čega je orkestar doslovno ponovio melodijsku liniju). Mala proširena rečenica prije broja osamnaest nagovještava drugu temu. Mijenja se karakter i osjeti se smirenje. U broju osamnaest oboa u Es-duru iznosi motive koji sačinjavaju drugu temu nakon čega rog i kasnije orkestar iznose drugu temu. U broju dvadeset jedan (t.176) mala rečenica je most koji vodi do code.

175 21 *most do Code*

Ob., Cl., Vni
p
3 3 3 3 3 3 3 3
Vc., Cb.
p

12

178 *Coda, materijal uoda*

Più mosso
fp
a1
Più mosso
Fl., Ob., Cl.
f *a1* fp
Timp.
fp

Notni primjer 11

Coda započinje u taktu sto osamdeset i koriste se materijali iz uvoda.

12

178

Coda, materijal uvoda
Più mosso
fp *f*

Più mosso
Fl., Ob., Cl.
f *fp*

Timp.
fp

182

a2 *a3* **22**

fp *f* *ff*

f *fp* *ff*

Vni
Cor., Tr., Vc., Cb.

187

calando

calando

mf

motivi 1. teme

191

rall.

rall.

p *p* *pp*

Notni primjer 12

6.2. II.stavak: *Elegija, Andante sostenuto*

Drugi stavak je jednostavna dvodijelna pjesma. Kroz cijeli stavak vidljive su promijene mjere. Stavak započinje uvodom u es-molu i mala rečenica najavljuje temu. Ugođaj na početku je smiren i melankoničan. U petom taktu rog iznosi temu koja sadrži malu triolu koja će biti karakteristična figura kroz cijeli stavak. U broju jedan (t.9) orkestar odgovara tematskim materijalom nakon čega rog ponovno preuzima melodijsku liniju sve do broja dva.

Elegija
II.

A *UVOD, najava teme*
Andante sostenuto (♩ = 60-63)

la tema

Andante sostenuto (♩ = 60-63)

es-mol Vni, Vle
Vc., Cb.

Arpa
Vc., Cb. pizz.

7 **1**

la tema
Cl., Fg. Vni, Vle
nastavak u rogu

12 **2**

Zaključak a dijela
Fl., Ob., Cl. Vni, Vle
Cl. basso, Fg. Vc., Cb.

Notni primjer 13

Od broja dva do broja tri (t. 16 do t.26) je zaključak početnog A dijela, velika rečenica koja je varirani početak drugog stavka. B dio započinje u broju tri (t.26) i modulacija je u A-dur i mijenja se karakter. Triolski motiv s početka stavka u B dijelu će biti dominantan. B dio sastoji se od velike rečenice od osam taktova u kojoj rog triolske motive izmjenjuje s flautom i oboom. Slijedi mala rečenica i jedan dvotakt u kojem se koriste isti motivi i tematika.

poco rall. - - - - - **3** Poco più mosso (quasi scherzando)

poco rall. - - - - - **Poco più mosso (quasi scherzando)**

A-dur

Folklorni prizvuk

23 *muta in Cor. in Ml.*

28

poco rall. - - - - - **4** *a tempo*

poco rall. - - - - - *a tempo*

32

rall.

rall. - - - - -

36

5 *a tempo*

pp - - - - - *a tempo*

40

Prije povratka na A dio je velika rečenica uz proširenje. U broju sedam (t.54) doslovno je ponovljen cijeli A dio. Most, prijelaz na treći stavak nastupa u sedamdeset trećem taktu i može se predstaviti kao kratka kadenca od šest taktova u kojoj se koriste motivi iz drugog stavka. U figurama male triole zanimljiv je detalj kako skladatelj prvu malu triolu piše u molu, dok drugoj daje durski prizvuk, kratak uklon u durski osjećaj tonaliteta.

The image shows a musical score for a bridge section, starting at measure 73. The score is written for a single melodic line in treble clef and a piano accompaniment in bass clef. The key signature has four flats (B-flat major/C minor). The time signature changes from 3/4 to 2/4 and back to 3/4. The score includes dynamic markings *p* and *f*, and tempo markings *ad libitum* and *rall.*. Handwritten pink annotations include "most, kadenca" above the first measure, "ad libitum" below it, "karakterističan motiv" under a bracketed triplet in the second measure, and "rall." above the final measure. The piano part consists of rests throughout the section.

Notni primjer 15

6.3. III.stavak: *Allegro vivo*

Drugi i treći stavak izvode se *attacca*. Oblik trećeg stavka je ABAA'B'C'*coda*. Na početku je uvod od jedanaest taktova.

III.

UVOD
Allegro vivo (♩ = 80)

Allegro vivo (♩ = 80)

6

Vni
p cresc.
tr
Ob., Cl.
f

Vle, Vc.

11

A I 1. tema 6+6

(♩ = ♩)

mf

(♩ = ♩)

Vni
mf

f
Cl., Fg.
p

f
Vle, Vc., Cb.

Notni primjer 16

U broju jedan (t.12) započinje prva tema koja je građena od dvije male rečenice. Zanimljivost prve teme su neprestane izmjene mjera i akcenti koje pridonose veselom i zaigranom ugođaju. Nakon iznesene teme u rogu, orkestar u jednoj velikoj rečenici ponavlja temu, slijedi most.

11 **A** 1 **1. tema 6+6** (♩ = ♩)

Cl. Fg. Vni Vlc Vc. Cb.

16

18

21 **2** **1. tema u orkestru**

Vni, Vlc

27 **most**

Timp.

32 **B** 3 **Poco meno mosso**

rall. **b materijal**

Vni, Vlc Timp. Cor. Cl.

Notni primjer 18

U broju tri (t.34) prvi takt je kratki uvod nakon kojeg oboa u maloj rečenici od četiri takta iznosi B materijal. Taj B materijal najava je druge teme koja se javlja u dionici roga u trideset devetom taktu. Druga tema traje četiri takta.

27

most

ff

Timp.

32

rall. - - - - - B 3 Poco meno mosso

rall. - - - - - Poco meno mosso

b materijal

Vni, Vlc

mf

Timp.

f

Cor.

mf

Ob.

cl

p

36

najava 2. teme

2. tema

Vni, Vlc

mf

Vc.

p

Cb.

40

19

Provedbeni dio B dijela

3+3+3

mf

p

mf Fl.

Vni, Vlc

p

Vc., Cl. basso

Notni primjer 19

U broju četiri (t.43) započinje provedbeni dio B dijela koji je građen od tri troakta.

40 4 Provedbeni dio B dijela
3+3+3

44

48

51 5 most

razgovor

mf Fl.
p Vai, Vle
Vc., Cl. basso
f Cor., Vle
p Cor.

Notni primjer 20

Most koji vodi do C dijela započinje u broju pet (t.52). Koriste se motivi druge teme. U prva četiri takta vidljiv je razgovor roga i gudača.

20

Notni primjer 21

U broju šest (t.59) je C dio, treća tema plesnog karaktera. Nakon dva takta uvoda, uz osminsku pratnju orkestra rog iznosi novi materijal koji je građen od dvije male rečenice. U broju sedam (t.69) je drugi dio teme koju iznosi orkestar, kasnije preuzima rog. Dio od broja sedam do broja osam građen je od tri male rečenice po četiri takta.

58 **C** **Tempo I**
6 **Giocoso** *3 tema 4+4*

Tempo I
Giocoso

Fl., Ob.
 Timp.
 Fg., Vc., Cb.

62

piu f
f

66 **7**

fp *drugi dio teme, iznosi orkestar*
 Vni, Vlc
f

71 *Prva ima naj temu*

fp **f** **mf** *cresc.*

77

f **fp** **f p**

Cor.

Ponovno iznošenje teme i odgovor u orkestru javlja se od broja osam do broja deset (od t.82 do t.97). U broju deset (t.97) javlja se prva tema s početka stavka, doslovno ponovljena nakon čega ju nakon roga iznosi i orkestar. U broju dvanaest (t.115) bez pripreme, kao iznenađenje javlja se nastup druge teme. Građena je kao velika rečenica koja se može podijeliti na dvije male rečenice od četiri takta. Kao i prethodni nastup teme, u broju trinaest (t.123) C dio javlja se na isti način, bez pripreme i ostavlja dojam iznenađenja. Ovaj nastup C dijela nije treća tema u potpunosti, niti je doslovno ponovljena ali je atmosfera jednaka kao u trećoj temi. Cijeli dio građen je od male rečenice, jednog dvotakta i jedne male rečenice s proširenjem.

115 **12** *Meno mosso* *2. tema, bez pripreme 8(4+4)*

Meno mosso

ff p *mf*

Vc. *cb.*

119

f *p* *mf* *m. s.*

Vni *Cor.*

123 **13** *Tempo I* *(poco più mosso)* *motivi i atmosfera 3. teme, bez pripreme*

p *mf* *f* *fp*

Tempo I *(poco più mosso)*

Fl., Ob. *Vni*

Vc. *Vlc. Vc.*

128

p *mf* *f* *sub. p*

(tr)

133 *rall.* **14** *Meno mosso* *Coda, abuzija na uvod u 1. stavak*

rall. *mf* *p* *f*

Meno mosso

a1 *a3* *a1*

Timp. 3

Završni dio cijelog koncerta, *coda*, podsjeća na sami početak koncerta. Rog uz pratnju timpana izvodi materijal s početka (motiv a1, motiv a3). *Coda* se može podijeliti na dvotakte. Zadnjih šest taktova orkestar svira kratke motive prve teme iz trećeg stavka i na taj način koncert završava.

14 *Coda, aluzija na uvod u 1. stavak*

133 *rall.* *Meno mosso* *mf* *a1* *a3* *a1*

138 *f* *rall.*

143 *a tempo* *ff* *a tempo* *1. tema* *ff* *sffz*

Notni primjer 24

7. ZAKLJUČAK

Proučavanjem životopisa Krešimira Baranovića može se uočiti njegova svestranost na području glazbenog djelovanja, kao i iznimna posvećenost glazbi. Njegov opus uvelike je obogatio hrvatsku glazbenu baštinu. Svakako valja istaknuti i značajan utjecaj poznatog hrvatskog hornista Prerada Detičeka, zahvaljujući kome su napisane brojne skladbe za rog. Detaljnom analizom *Koncerta za rog i orkestar u Es-duru* prepoznaje se zanimljiv stil skladanja Krešimira Baranovića, prepun specifičnih motiva koji se provlače kroz cijeli stavak. Takvi svojevrsni lajtmotivi povezuju stavke u jednu cjelinu. Djelo je prepuno i različitih karaktera koje postiže brojnim izmjenama tema, motiva i zanimljivih melodijskih linija. Kao i u ostalim njegovim djelima, i ovdje se može uočiti folklorna tematika. Bitno je i istaknuti kako je dionica roga zahtjevna, ali su istaknute prednosti instrumenta i specifičnosti koje su vidljive i u partiturama velikih svjetskih skladatelja koji su pisali za rog. Detaljna analiza djela sigurno može hornistima koristiti za bolju pripremu, ideju o djelu i na kraju za samu interpretaciju i razumijevanje djela.

LITERATURA

Andreis, Josip. 1974. *Povijest hrvatske glazbe*, Zagreb: Liber.

Kovačević, Krešimir. 1960. *Hrvatski kompozitori i njihova djela*, Naprijed: Zagreb.

Kovačević, Krešimir. 1966. *Muzičko stvaralaštvo u Hrvatskoj 1945-1965*, Zagreb: Udruženje kompozitora Hrvatske.

Kovačević, Krešimir. 1990. *Hrvatski glazbeni trenuci*, Bjelovar: Prosvjeta.

Perić Kempf, Bosiljka. 2009. *Susreti i razgovori*. Jesenski i Turk: Zagreb.

Veselinović, Mirjana. 1979. *KREŠIMIR BARANOVIĆ, Stvaralački uspon*, Zagreb: Liber.

Detoni, Dubravko. 2010. *Minijature za rog, Prerad Detiček*

POPIS SLIKA

Slika 1 – Krešimir Baranović, *Proleksis enciklopedija*, <http://proleksis.lzmk.hr/10771/>

(pristup 2.svibnja 2019.)

Slika 2 – Prerad Detiček, <http://www.slovenci-zagreb.hr/in-memoriam-prerad-deticek/>

(pristup 2.svibnja 2019.)

POPIS NOTNIH PRIMJERA

Svi notni primjeri skenirani su iz notnog izdanja: Baranović, Krešimir. 2015. *Koncert za rog i orkestar*, glasovirski izvadak, Muzički informativni centar Koncertne direkcije Zagreb